

in.ihned.cz/cr

Právě teď držíte v ruce hladký a lesklý papír. Jste na konci papírenské cesty, máte před sebou materiál pro výrobu barevných magazínů. Vydejte se s dětmi na její začátek. Nebude to až tak dlouhý výlet. Bude trvat jen něco málo přes čtyři sta let. Ale pokud v Praze nasednete do auta, pojedete přibližně tři hodiny. Zhruba tak dlouhá je cesta do Velkých Losin, kde se už od roku 1596 dodnes vyrábí v místní manufaktuře ruční papír.

Jak se dělá papír

Až si na něj sáhnete, ucítíte ten rozdíl v první vteřině. Papír je rezný, lehce zkrabacený nebo zvlňný a s nepravidelnými okraji. Věrně kopíruje tvar síta, kterým byl vyroben. Nemusíte dětem vysvětlovat, proč právě takto vypadá. Ve Velkých Losinách na to přijdou samy, vlastníma rukama. Exkurze v papírně totiž nespočítá jen na prohlídku exponátů a výklad průvodce, ale využívá i praktické ukázky. Až si samy nabereou na síto papírovinu, pochopí vše v okamžiku.

Vlnky na papíru jsou věrným otiskem hrubosti a hustoty síta. Nepravidelné roztékání papíroviny zase vysvětluje, proč je okraj archu kostrbatý. A drobné tmavé nitky v jinak nažloutlém archu jsou zase dané složením papíroviny, která se vyrábí z použitého papíru a třeba i přidaných vlněných či textilních vláken. Praktická zkouška je možná právě o letních prázdninách. Na závěr prohlídky si totiž návštěvníci mohou zkusit sami vyrobit svůj list dopisního papíru a na ten napsat: Pozdrav z výletu posílá... Ti šikovnější zvládnou i výrobu obálky.

Zachráněná dílna

V údolí říčky Desné stával původně mlýn na obilí, ale šlechtic Jan ze Žerotína nechal na jeho místě vybudovat v letech 1591 až 1596 papírenskou manufakturu. V 17. a 18. stole-

Velké Losiny

Ručně vyrobený pozdrav

FOTO: ČTK

tí už malá továrna zásobovala papírem a lepenkou celé okolí.

Jenže přes slibný rozjezd zasáhla manufakturu krize. Průmyslová výroba papíru byla rychlejší a levnější. Losinskou výrobu zachránily dvě věci. Ručně vyráběný papír má mnohem lepší filtrační vlastnosti než průmyslový a pro svou originalitu nedají na ručně zhotovené archy dopustit umělci. A to platí dodnes.

Zkuste to sami

Kdo si bude chtít doma zopakovat to, co viděl v Losinách, musí si připravit především starý papír, například noviny, dále trochu škrobu, velký lavor, dřevěný kuchyňský váleček na těsto, mixér, kterým se nahradí právě zmiňovaný holandr, a houbičku na odsávání vody. Poslední důležitou pomůckou je hustší síto napnuté v dřevěném rámu.

S výrobou je třeba začít už v předvečer „hlavní akce“. Starý papír natrhejte na drobné kousky, dejte je do nádoby s horkou vodou a nechte přes noc máčet.

Druhý den naplňte mixér do poloviny opět horkou vodou a přidejte hrst rozmočeného papíru. Ten mixujte, dokud nevznikne kaše, a postupně tak zpracujte všechnen materiál. Mixujte opravdu jen malé dávky, ať nepoškodíte mixér. Kaši pak v lavoru opět promíchejte s další horkou vodou. Čím více jí dáte a kaši naředíte, tím bude vyrobený arch papíru tenčí.

Na síto naberte z lavoru papírovinu a rovnoměrným kroužením a naklápěním ji rozprostřete po ploše. Vodu nechte vykat a ke konci ji můžete odspodu lehce odsávat molitanovou houbičkou. Vlhký list pak opatrně přeneste na arch starých novin a dalším archem ho přikryjte. Kuchyňským válečkem, který nahrazuje lis, vytlačte další vodu. Nakonec si ruční papír nechte dosušit sluníčkem. Pokud byste na něj chtěli psát inkoustem, musíte papír naklížit, aby se inkoust nerozpíjel. Na to stačí do základní papíroviny rozmíchat lžící škrobu. ●

VÁCLAV TRACHTA

INFORMACE

Ruční papírna

Mohutná bílá patrová budova s trojpodlažním podkrovím pod šindelovou střechou stojí na začátku Velkých Losin. Budete-li přijíždět od Šumperka, uvidíte ji po levé ruce. Na jednom místě tu je čtyřsetletá manufaktura na výrobu papíru, muzeum a firemní prodejna. V čase letních prázdnin jsou muzeum i prodejna otevřené od úterý do neděle od 9 do 17 hodin a v pondělí alespoň přes poledne od 10 do 14 hodin. V září je však papírna v pondělí zavřená.

● Za hodinovou prohlídku zaplatí dospělí 60 korun, malé děti mají vstup zdarma. Školáci a studenti platí poloviční cenu, stejně jako důchodci. Rodina si navíc může, pokud to je pro ni výhodné, koupit společnou vstupenku za 150 korun.

FOTO: ARCHIV

● Poslední prohlídka začíná hodinu před zavírací dobou a v letní sezóně je užitečné si na pevně stanovený čas prohlídku předem objednat na telefonu 583 248 433.

www.olpa.cz
www.losiny.cz

● Na jídlo se s dětmi vyplatí zajít do nekuřácké restaurace v penziónu Terasa, která je jen několik desítek metrů od muzea. Jako orientační bod lze použít vstup do termálního koupaliště.

